

Тема. Революція у Російській імперії та її вплив на укр. землі.

Причини:

1. Самодержавство - відсутність парламентаризму - відсутність можливості впливати на владні рішення.
2. Відсутність демократичних прав і свобод.
3. Імперський характер національної політики царського уряду - невдоволення поневолених народів.
4. Невирішеність аграрного (земельного) питання - більшість землі у Рос. імп. - поміщицька, селяни - малоземельні і безземельні
5. Негативний вплив РСВ на економіку.
6. "Втома" суспільства від війни.

Привід:

21 лютого (6 березня 1917р.) в Петрограді через погодні умови та проблеми на залізничному транспорті виникли перебої з постачанням хліба. Відтак почалися соціальні заворушення, які вже 23 лютого (8 березня) переросли в масові акції протесту під політичними гаслами та загальний страйк.

Події:

23 лютого (8 березня) 1917р. -початок революції

27 лютого (10 березня) 1917р. - до загального страйку петроградських робітників приєдналися солдати Волинського, Преображенського та Литовського гвардійських полків. Петроград опинився в руках повсталих

2 (15)березня 1917р. - зречення Миколи II.

У Петрограді встановилося Двовладдя: влада зосередилася у руках **Тимчасового уряду** (діяв до скликання Всеросійських Установчих зборів) та Петроградської Ради робітничих та солдатських депутатів.

Установчі збори (ЗНО!!!) - представницький орган влади, який повинен був розробити і затвердити Конституцію.

Вплив на Україну: революція у Росії спричинила розгортання Української національно-демократичної революції

Українська національно- демократична революція – революційні події, які тривали протягом 1917-1921рр. Завданнями революції були: національне самовизначення українського народу (автономія, незалежність) та демократизація суспільно-політичного життя.

Причини та передумови Української революції

- Залежне становище України та великодержавницька політика щодо неї з боку Російської імперії.
- Тяжке соціальне становище більшості населення (нерозв'язаність аграрного і робітничого питання тощо).

- Послаблення Російської та Австро-Угорської імперій унаслідок Першої світової війни.
- Піднесення українського національно-визвольного руху у ході РСВ.

Привід: лютнева революція у Російській імперії

ПЕРЕБІГ ПОДІЙ

Дата	Подія	Перебіг і наслідки
4(17) березня 1917р.	Створення Української Центральної Ради	1. Громадсько-політична організація, до якої увійшли представники укр. політ. партій та громадських організацій, мета: очолити Укр. рев. 2. Переважали автономісти, самостійники були у меншості. 3. Мета: керівництво революційними процесами. 4. Очолив М.Грушевський – ЗНО!!! (з початком революції повернувся із заслання) 5. Переважали соціалістичні партії, найпопулярніша - Укр. партія соціалістів-революціонерів (УПСР, есери) 6. Більшість партій ЦР - соціалістичні.
6-8 (19-21) квітня 1917р.	Всеукраїнський національний конгрес ЗНО!!!	1. Взяли участь 900 представників політ. партій, громадських організацій, депутати від усіх губерній, від ЗУЗ, Кубані та ін. 2. Підтримали курс на автономію України. 3. Переобрання ЦР, включення до її складу представників від губерній, великих міст, національних меншин – ЦР перетворилася на орган законодавчої влади (парламент) 4. Створення Малої Ради (20 осіб)
Квітень 1917р.	Початок українізації армії.	1. Українізація армії- створення військових підрозділів з етнічних українців, підконтрольних ЦР. 2. Ініціаторами були самостійники на чолі з М.Міхновським, які створили Укр. військовий клуб ім. П.Полуботка. 3. Полуботківці проголосили створення Першого укр.. полку ім.. Б.Хмельницького. Ця подія свідчить про початок процесу українізації армії. 4. Створення загонів Вільного козацтва (поняття зі ЗНО!!!) – добровольчого військового формування у губерніях (Київська, Чернігівська, Полтавська, Катеринославська, Херсонська) та повітах, які виконували функцію охорони правопорядку.
Кінець травня 1917р.	Поїздка делегації ЦР до Петрограда	1. Передумова І Універсалу 2. Очолював В.Винниченко. 3. Мета: вести переговори з Тимчасовим урядом про надання автономії Україні. 4. Результат: ТУ заявив, що не визнає ЦР вищим органом влади в Україні та не згоджується на автономію.
10 (23) червня 1917р.	І Універсал ЦР	1. «... Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від всієї Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям...» 2. ЦР – вищий орган влади. 3. У перспективі буде сформований постійно діючий парламент – Сейм (Сойм).

		4. Наслідок: перший крок до самовизначення, масова підтримка укр.. населення; криза ТУ.
15 (28) червня 1917р.	Створення Генерального Секретаріату (ЗНО!!!) – наслідок I Універсалу	1. Являв собою орган виконавчої влади (уряд). 2. Складався із секретарів. 3. Очолив Володимир Винниченко (ЗНО!!!) – письменник, лідер УСДРП, автор універсалів.
Кінець червня 1917р.	Прибуття делегації ТУ до Києва (передумова II Універсалу)	1. Мета: переговори з ЦР про відкладення автономії до Всерос. Установчих зборів. 2. Результат: досягнення компромісу. ТУ визнав ЦР вищим органом влади в Україні (закріплено у постанові ТУ «Про національно-політичне становище Укр.», а ЦР видала II Універсал.
3 (16) липня 1917р.	II Універсал ЦР	1. Відкладення вирішення питання про автономії до Всерос. Устан. Зборів. 2. Поповнення складу ЦР представниками нац.. меншин. 3. Склад Генерального Секретаріату затверджує ТУ за поданням ЦР. 4. Негативна оцінка універсалу в укр.. суспільстві як «крок назад» у питанні самовизначення.
4-5 (17-18) липня 1917р.	Повстання самостійників (полуботківців) - наслідок II У-лу	1. Самостійники, невдоволені II унів., сформували Другий укр.. полк ім. гетьмана П.Полуботка. 2. Мета повстання: примусити ЦР проголосити незалежність. 3. Повстання було придушене військами ТУ та Першим укр. полком ім. Б.Хмельницького.
4 (17) серпня 1917р.	«Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріатові Тимчасового уряду на Україні»	1. ЦР, бажаючи остаточно врегулювати відносини з ТУ, відправила делегацію до Петрограду, яка повинна була затвердити у ТУ «Статут вищого управління України». 2. ТУ не затвердив документ, а видав «Тимчасову інструкцію...», яка обмежувала суверенітет України: а) Генеральний секретаріат є вищим органом влади в Укр., підконтрольним ТУ, а не ЦР. б) влада ГС розповсюджувалася на 5 губерній: Волинську, Подільську, Київську, Чернігівську, Полтавську. Інші 4 губ. – під контролем ТУ (Харківська, Катеринославська, Херсонська, Таврійська). в) Генеральний Секретаріат складається з 7 секретарів г) 3 компетенції Генерального Секретаріату вилучалися військова та харчова справа, міжнародні зносини, пошта та телеграф, права призначення посадових осіб тощо. 3. Вихід «Тимчасової інструкції...» загострив відносини між ЦР та ТУ.
25 жовтня (7 листопада) 1917р.	Більшовицький переворот у Петрограді	1. Російська соціал-демократична робітничка партія - РСДРП (більшовиків), або просто більшовики на чолі з Володимиром Леніном підготували збройне повстання: штурм більш. військами Зимового палацу, де перебував Тимчасовий уряд - палац взято - міністрів заарештовано - влада опинилася в руках більшовиків.

		2. Більшовики провели II Всеросійський з'їзд рад, на якому: а) проголосили радянську владу (влада належить виборним органам влади - радам робітничих, солдатських і селянських депутатів). б) Декрет про мир - проголошував переговори з Центральним державами "Без анексій і контрибуцій" (анексія - привласнення державою-агресоркою окупованих територій; контрибуція - виплата, яку переможена країна виплачує країні-переможниці). в) Декрет про землю - конфіскація земель у поміщиків та передача їх селянам за зрівняльним принципом (чим більше членів родини, тим більше землі вона отримує).
29-31 жовтня 1917р.	Боротьба за владу у Києві (передумова III Універсала)	1. Сторони: 1 - ЦР, 2 - більшовики (хотіли повалення ЦР і встановлення в Україні радянської влади, як і у Росії), 3 - війська Київського військового округу, які зберігали вірність ТУ та не визнавали ні влади ЦР, ні влади більшовиків 2. Етапи: 1 етап: більшовики проти КВО - перемога більшовиків. 2 етап: більшовики проти ЦР - перемога ЦР - рішення відмежуватися від більшовицького режиму - проголошення III Універсалу.
7 (20) листопада 1917р.	III Універсал	1. Проголошення Української Народної республіки (УНР) у складі небільшовицької Росії. 2. Територія УНР - у межах 9 губерній (без Криму) 3. Містив програму політ. та соц. - ек. перетворень: а) проголошував демократичні права й свободи; б) ліквідація смертної кари; в) 8-годинний робочий день; г) ліквідація поміщицького землеволодіння і передача землі селянам без викупу. 4. Наслідок: більшовики зрозуміли, що втрачають контроль над Україною та почали готуватися до війни з УНР.
4 (17) грудня 1917р.	Раднарком (уряд) Радянської Росії видав "Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Укр. Ради"	1. Раднарком (Рада народних комісарів) - вищий орган виконавчої влади (уряд) Рад. Росії, очолював В. Ленін. 2. Проголошувалося право націй на самовизначення. 3. Звинувачення ЦР у тому, що вона: • не визнає радянську владу в Україні • дезорганізує фронт (забирає з нього укр. частини) • роззброює більшовицькі війська в Україні • не пропускає рос. більшовицькі війська на Дон та Кубань для придушення білогвардійців-каледонців. 4. У випадку, якщо ЦР не припинить цього робити, Раднарком оголосить себе у стані війни з УНР. 5. ЦР відхилила ультиматум.
5 (18) грудня 1917р.	Війська Радянської Росії захопили Харків.	Початок радянсько-української війни
4 (17) - 6 (19) грудня 1917р.	Всеукраїнський з'їзд рад у Києві	1. Скликаний за ініціативи більшовиків. 2. Взяли участь бл. 2 тис. делегатів з усієї України. Більшовиків серед них було усього 150 осіб.

		- Більшовики хотіли заручитися підтримкою делегатів і проголосити рад. владу в УНР. Делегати підтримали ЦР та її курс, проголошений III Універсалом. - Більшовики, побачивши, що їх не підтримали, періхали до Харкова, захопленого рос. військами.
11 (24) - 12 (25) грудня 1917р.	Всеукраїнський з'їзд рад у Харкові	- Взяли участь більшовики й ліві (радикальні) есери. Мета: повалення ЦР і проголошення в Україні радянської влади. Рішення: а) проголошення УНР (Радянської/Советської) б) вищий орган законодавчої влади - Центральний виконавчий комітет в) Вищий орган виконавчої влади - Народний Секретаріат, очолила Євгенія Бош. - Наслідок: існування УНР на чолі з ЦР (столиця - у Києві) та Радянської УНР (столиця у Харкові). Радянська УНР - квазідержавна (або маріонеткова, залежна від Рад. Рос.)
5 грудня 1917-26 січня (8 лютого) 1918р.	Перша війна між Радянською Росією (РСФРР) та УНР	- Причина: прагнення Рад. Рос. зберегти політичний контроль над Україною, використовувати її продовольчі та сировинні ресурси. - Більшовицькі війська наступали трьома групами: із Гомеля, Брянська, Белгорода (белгородська група розділилася: частина пішла на Київ, частина - на Південь і Крим). Мета усіх груп: об'єднатися під Києвом і спільними зусиллями захопити столицю УНР. - Очолювали більшовицький наступ М.Мурвайов та В.Антонов-Овсієнко. - Більшовики використовували тактику "ешелонної війни" - наступали, пересуваючись на поїздах вздовж залізниць та встановлюючи радянську владу. 29 січня 1918р. - бій під Крутами (залізнична станція на Чернігівщині) між більшовицькими військами та загоном молодих добровольців. - Після кількаденного обстрілу з важких гармат більшовицькі війська захопили Київ. Один з очільників більш. військ був Юрій Коцюбинський. ЦР виїхала до Житомира і почала переговори з Центральними державами про мир.
9 (22) січня 1918р.	Четвертий Універсал ЦР	- Передумова: наступ більшовицьких військ на УНР. - Зміст: - незалежність УНР - Генеральний Секретаріат переіменований на Раду народних міністрів - Проголошено курс на підписання мирної угоди з Центральними державами - Наслідок: укладення Брестського (Берестейського) мирного договору.
27 січня (9 лютого) 1918р.	Брестський мир між УНР та Центральними державами	- Делегацію УНР на переговорах у Бресті очолював В. Голубович, пізніше - М.Севрюк. - Зміст: - припинення бойових дій - відмова від взаємних претензій

		- УНР постачає Центральним державам продукти харчування (“хлібний мир”) - Центральні держави допомагають ЦР вигнати більшовиків і відновити владу в Україні - Австро-Угорщина передає УНР землі Холмщини та Підляшшя.
січень-квітень 1918р.	Перша радянізація України	- Націоналізація промисловості (одержавлення) - Конфіскація поміщицьких земель і передача їх селянам. - Ліквідація системи владних органів ЦР і створення більшовицької. - Територіальне розчленування України, створення регіональних республік: Донецько-Криворізької, Одеської радянської соціалістичної республіки, Одеської радянської республіки, Радянської Соціалістичної Республіки Тавриди. - Початок “червоного терору” - репресій і переслідувань людей, незгодних з більшовицьким режимом.
Лютий-квітень 1918р.	Вигнання більшовицьких військ з території УНР	- Наступ розпочався 16 лютого 1918р. 7 березня 1918р. - ЦР повернулася до Києва, а у квітні 1918р. територія УНР була очищена від більшовиків. - Війська Нім. та Ав.-Уг. залишилися в Україні, по суті, окупувавши її територію.
Квітень 1918р.	Похід Запорізького корпусу на чолі з полковником Петром Болбочаном (ЗНО!!!) на Крим	- Мета: випередити нім. війська, які наступали на Крим, взяти півострів під укр. контроль та встановити контроль над Чорноморським флотом, який перебував у Севастополі та включити флот до складу збройних сил УНР. П. Болбочан та його підрозділ виконали завдання, офіцери і матроси флоту згодні присягнути керівництву УНР. - Коли до Криму увійшли нім. війська, вони висунули ультиматум Болбочану, щоб він вів війська з Криму. - ЦР віддала наказ вивести війська. Запорізький корпус вийшов до Мелітополя.
Зима-весна 1918р.	Державотворча діяльність ЦР	25 січня — про 8-годинний робочий день; 31 січня — про земельну реформу - соціалізація (одержавлення) поміщицьких земель і передача їх селянам у користування. 1 березня — про державний герб Української Народної Республіки;

4. 2 березня — про грошову систему (під час перебування у Житомирі й Сарнах на Волині). Запроваджувалася нова грошова одиниця - гривня.

5. 2 березня — громадянство в УНР та територіально-адміністративний поділ України.
6. **29 квітня 1918 року - Конституція УНР (ЗНО!!!)**, яка
- стверджувала **республіканську форму держави** парламентарно-демократичним режимом.
 - **Законодавча влада** в УНР належала Всенародним зборам, які обирали Голову Всенародних Зборів.
 - **Виконавча влада**: Рада народних міністрів
 - **Судова-Генеральний суд**.
 - Демократичні права й свободи, виборче право - з 20 років.
 - самоврядування для громад на місцях

29 квітня
1918р.

**Гетьманський
переворот, падіння
ЦР**

1. УЦР після відновлення своєї влади виявилась нездатною для виконання завдань забезпечення порядку та виконання умов Брестського миру.
2. Командування німецьких військ почало виношувати плани здійснення державного перевороту.
3. Генерал-фельдмаршал Ейхгорн зустрівся з генералом П. Скоропадським. На цьому побаченні

		німецька сторона висунула умови, за яких вона готова підтримати переворот П. Скоропадського. Вона вимагала визнання Брестського (Берестейського) миру, розпуску УЦР і відміну довиборів до Установчих зборів, відновлення приватної власності на землю, ліквідації земельних комітетів, оплати перебування німецьких військ в Україні. 4. 29 квітня 1918 р. відбувся хліборобський конгрес (брали участь поміщики та заможні селяни) , на якому було прийнято рішення про передачу влади П. Скоропадському. У той же день військ Скоропадського за підтримки німців розпустили ЦР. 5. У ніч на 30 квітня прихильники П. Скоропадського оволоділи державними установами (Генеральним Секретаріатом, Держбанком). ЦР була розпущена. Останнім рішенням УЦР було прийняття Конституції і обрання М. Грушевського Президентом Української Народної Республіки.
--	--	--

Причини падіння УЦР:

- Починаючи з грудня 1917 року Рада почала стрімко втрачати свій авторитет серед населення. Вважається, що головна причина цього полягала в тому, що УЦР **своєчасно не змогла розв'язати нагальних соціально-економічних проблем** (і перш за все робітниче та аграрне питання), бо віддавала пріоритет національно-політичним інтересам.
- Рада **не мала боєздатних збройних сил**. Адже соціалістична її більшість вважала за непотрібне створення регулярної армії, а натомість прагнула сформувати так звану «народну міліцію», яка виконувала б насамперед функції охорони правопорядку.
- УНР **не мала дієспроможного адміністративного апарату**.
- У Раді відчувався **дефіцит людей державного рівня, здатних організувати роботу**, повести за собою. І це не дивно, адже більшість в УЦР складала молодь віком 25-30 років, без досвіду державницької роботи, з притаманними цьому вікові максималізмом та романтизмом.
- Постійні **особисті протиріччя між лідерами** Центральної Ради.
- Невдоволення селянства гальмуванням аграрної реформи
- Протиріччя з нвм.-австр. командуванням

**ПЕРША ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ
з УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ
(грудень 1917 – травень 1918 рр.)**

